

La séquia de la Llacuna, restes

Eduard Milan i Garcia
Andreu Blanch Bou

Restes de la séquia de la Llacuna darrere de la fàbrica La Escocesa, el recinte industrial més important de l'àrea.

La ràpida evolució del territori urbà va engolint restes velles i en desús d'antics paisatges. Com la ciutat romana del subsòl de Barcelona, que fou enterrada per la ciutat gòtica o aprofitada allà on els nous usos en podien treure profit, el paisatge rural de l'actual Poblenou va ser engolit amb voracitat per la formació d'un dels barris industrials més importants del sud d'Europa.

D'aquell paisatge rural en resten petits senyals. Restes fossilitzades sobre el paisatge, com ara passatges o edificacions que s'adapten al parcel·lari rural i que costaran més que desapareguin, o petits elements que integrats en el paisatge industrial, ara abandonat, es mantenen a l'espera de saber què els passarà, amb el destí lligat a les velles xemeneies i parets de maó.

Aquest és el cas de les restes de la séquia de la Llacuna que encara podem trobar resseguint-ne el traç durant uns breus metres darrere la fàbrica de La Escocesa. Aquelles primeres fàbriques, que colonitzaven un espai rural, s'adaptaven als elements preexistents com ara els vells masos, els camins, les séquies i les parcel·les agrícoles.

El sistema de regatge va ser l'element clau per a un Sant Martí de Provençals rural. Per aquesta xarxa fluïa l'aigua des de l'artèria principal —el rec Comtal—,

que era distribuïda de manera natural aprofitant la gravetat i caiguda del terreny des de Montcada. La séquia de la Llacuna ens fa arribar i ens manté viu un passat agrari, ric i enriquidor on l'esforç, generalment anònim encara que omplia nobles butxaques, ens deixava un paisatge que alguns, en colla més que en grup multitudinari, ens han perpetuat i ens permeten mantenir-lo en la memòria. És el cas de la colla del Safrà, grup d'artistes que cercaven la llum, la tènue llum del capvespre que ressalta i alhora omple d'intimitats els espais rurals d'aquell Sant Martí del segle XIX.

Séquies i prats d'indianes

El segle XVIII, tan anomenat els darrers temps, és segurament el segle cabdal que capgira de manera definitiva el que era i el que havia de ser aquell paisatge del terme de Sant Martí de Provençals, que ara tots coneixem com a Poblenou.

Les séquies que resseguien aquell territori rural i que serviren primer per dessecar les zones d'aiguamolls i per portar aigua per als nous regadius, s'ajuntaren amb aquells grans prats d'indianes que a poc a poc anaren portant de bracet les primeres indústries i habitatges cap a aquells paratges del litoral barceloní.

L'aigua ha tingut un paper sempre decisiu en els processos d'ocupació dels territoris per part de l'home.

L'any 1716, iniciat ja aquest segle que havent començat tan tràgic acabà sent cabdal en la història de Catalunya, l'enginyer flamenc, Pròsper de Verboom, dissenyà i féu construir la séquia de la Llacuna (ahora que dissenyava la funesta ciutatella), la qual, travessant el territori rural i ple d'aiguamolls de la zona marítima de Sant Martí de Provençals, ajudaria a portar el regadiu a aquest territori i afavoriria els processos de dessecament de les zones pantanoses.

Aquestes séquies, com la de la Llacuna, són dels pocs elements que ens permeten dibuixar en el nostre entorn quotidià petites traces d'aquell paisatge preindustrial.

Entre l'aigua i el fum

Nascuda per dur aigua, la séquia de la Llacuna, en el tram que es troba just darrere La Escocesa tocant al carrer de Bolívia, va anar perdent el seu ús alhora que el fum de les xemeneies canviava radicalment aquell paisatge agrícola.

La ciutat, plena de contradiccions, a vegades també s'atura. Atura el seu ritme frenètic de mutacions i ens brinda un temps per observar-la, per observar-nos. En un entorn urbà que espera la seva transformació, no tan sols hi tenim un futur proper o un passat industrial. Hi tenim també elements que ens recorden que trepitgem un territori, on el maó, la xemeneia i l'hotel no fa tants anys que ens acompanyen.

Avui, envoltada de vestigis industrials aturats tant en l'activitat com en el temps, queda amagada la llera, o potser cal dir-ne la traça, de la séquia de la Llacuna. Paradoxalment, allò que resta amagat en certa manera es manté viu, encara que de moment no se'n gaudeixi en plenitud i comunitàriament. ●

Plànol de finals del segle XIX on es pot resseguir la traça de la séquia de la Llacuna i la presència que ha tingut en el parcel·lari del Poblenou.